הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

תוכן עניינים

א. כל העזרה היתה קפ"ז על רוחב קל"ה.....1

ב. החלונות ועובי החומה כלפנים.....3

ג. תוכן קודש ... לשכות בנויות בחול ופתוחות לקדש מנין שהכהנים נכנסין לשם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה תלמוד לומר בחצר אהל מועד יאכלוה התורה ריבתה חצירות הרבה אצל אכילה אחת.....4

ד. מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה שנאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל 5

ה. האוכל לאור שלישי ... חייב דהא אידחי לי' מאכילה ... קדשים הנאכלין ליום אחד מחשבין בדמן משתשקע החמה ובבשרן ובאימוריהן משיעלה עמוד השחר קדשים הנאכלין לשני ימים ולילה אחת מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאימוריהן משיעלה עמוד השחר ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים.6

ו. והנותר עד יום בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי ... ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה 7

ז. הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד.....8

ח. שינה באכילתן הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם.....8

ט. ונאכלין בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד.....9

י. הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי.....9

דף נו.

א. כל העזרה היתה קפ"ז על רוחב קל"ה

כבר התבאר במסכת יומא דף טו: שאחר החיל מתחילה העזרה שהיא מחנה שכינה, והעזרה לא היתה מכוונת באמצע הר הבית, והיא רחוקה מדרום של

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

הר הבית מבכל הרוחות ולמערב היא קרובה יתר מכל הרוחות ולצד צפון היא רחוקה ממה שלצד מערב ולצד מזרח היא רחוקה יותר ממה שלצד צפון, ונמצא דלמערב היא יותר קרובה ואח"כ צפון ואח"כ מזרח ואח"כ דרום.

אורך העזרה[1] מן המערב למזרח מאה שמונים ושבע אמה.
187 =11+100+22+32+11+11

וזהו חשבונן – העזרה היתה מוקפת חומה והמרחק מכותל מערבי של העזרה עד כותל ההיכל כלומר הכותל שאחורי הקדשי קדשים י"א אמה. אורך ההיכל כולו שהוא כולל האולם מאה אמה, בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה, המזבח שלושים ושתים אמה, מקום דריסת רגלי הכהנים והוא הנקרא עזרת כהנים אחת עשרה אמה, מקום דריסת רגלי ישראל והוא הנקרא עזרת ישראל אחת עשרה אמה.

ורוחב העזרה מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש אמה.

135 =8+12.5+8+24+8+32+30+12.5

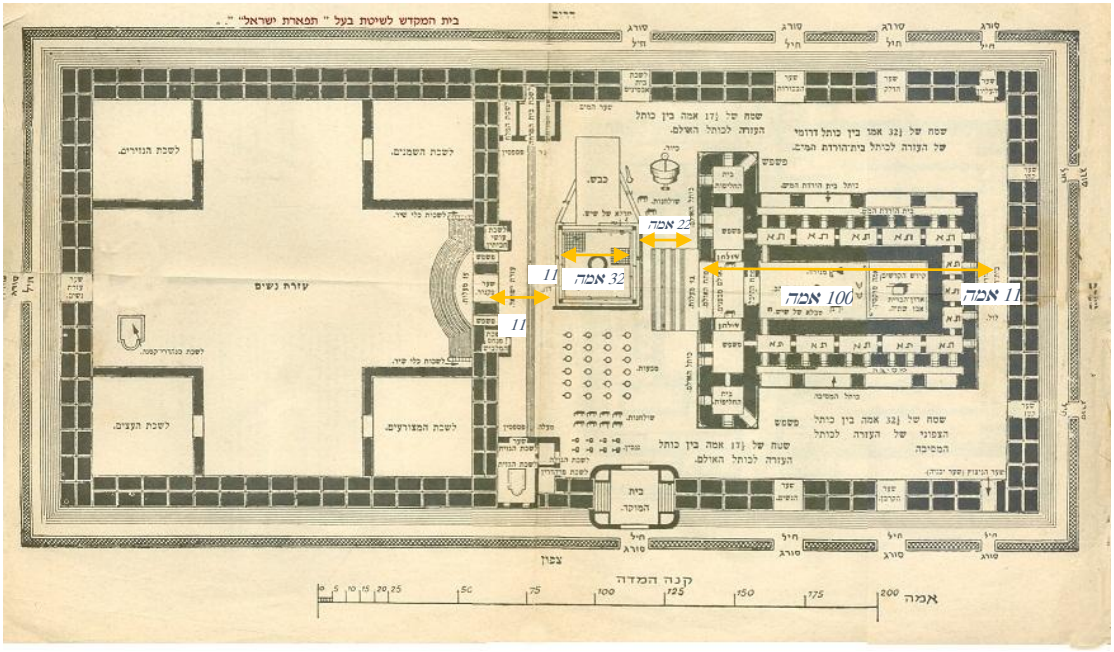

[1] רמב"ם שם פרק ה הלכה יב – טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLll7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

וזהו חשבונן: מכותל צפוני של העזרה עד בית המטבחים שמונה אמות, בית המטבחים י"ב אמות ומחצה, ושם תולין ומפשיטין את הקדשים בצדו. מקום השולחנות שמונה אמות ובו שולחנות של שיש שמניחין עליהן הנתחים ומדיחין את הבשר לבשלו, ושמנה שלחנות היו, ובצד מקום השלחנות מקום הטבעות כ"ד אמה, ושם שוחטין את הקדשים. ובין מקום הטבעות והמזבח שמונה אמות והמזבח ל"ב, והכבש שלשים[2], ובין הכבש ולכותל דרומי י"ב אמה ומחצה, מכותל צפוני של עזרה עד כותל המזבח שהוא רוחב ששים ומחצה, וכנגדו

מכותל צפוני של עזרה עד כותל המזבח שהוא רוחב ששים ומחצה, וכנגדו מכותל האולם עד כותל מזרחי של עזרה שהוא אורך ע"ו אמות, כל המרובע הזה הוא הנקרא צפון והוא המקום ששוחטין בו קדשי קדשים

לדעת הרמב"ם כל הר הבית היה מקורה ויש מי שאומר[3] שגם בהר הבית לא היה הקירוי רק כנגד האצטבאות ולכו"ע העזרה לא היתה מקורה שהרי המזבח עמד שם שעשנו עולה למעלה

ב. החלונות ועובי החומה כלפנים

כבר התבאר במסכת פסחים דף פה: מן האגוף[4] כלומר המשקוף שעליו נסגרת הדלת ולפנים כלפנים[5], בין בשערי העיר ובית בפתח הבית או החדר[6] ומן המשקוף ולחוץ כלחוץ, והמשקוף עצמו שהוא עובי הפתח כלחוץ, והחלונות ועובי הכותלים כלפנים, הגגים והעליות אינן בכלל הבית ולכן המוציא מן הבית לתוכם חייב[7].

וגם לענין אכילת קדשים קלים החלונות ועובי החומה כלפנים[8].

---

[2] דאע"ג דגם הוא היה ל"ב אך שני אמות נבלעו במזבח. ערוה"ש העתיד שם יב

[3] תוי"ט

[4] פי' דרך העולם שעושים באמצע האסקופה העליונה שבפתח בחציה שכנגד חוץ בנין או ע"ץ בולט על פני כל רוחב הפתח שהדלת דופק עליו והוא הנקרא אגוף וכשהדלת נסגר נשאר האגוף עם חצי עובי הכותל מבחוץ ומקצת עובי הכותל לפנים והדלת מבדלת בין חיצון לפנימי ואמר שאם יצא מן האגוף ולחוץ כלחוץ ונאסר וממנו ולפנים כלפנים ומותר. מאירי כאן.

[5] רמב"ם שם פרק ט הלכה א

[6] לקוטי הלכות שם ר

[7] רמב"ם שם ומנ"ח אות כ

[8] רמב"ם מעשה הקרבנות פ"י ה"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

ג. תוכן קודש ... לשכות בנויות בחול ופתוחות לקדש מנין שהכהנים נכנסין לשם ואוכלים שם קדשי קדשים ושירי מנחה תלמוד לומר בחצר אהל מועד יאכלוה התורה ריבתה חצירות הרבה אצל אכילה אחת

כבר התבאר בפסחים דף פו. וביומא דף כו. שלשכות הבנויות בקודש כלומר בעזרה ופתוחות לחול לעזרת נשים או להר הבית תוכן חול, שבלשכות נמשכות אחר פתחיהן[9]. ואם גגותיהן שוה לקרקע העזרה הרי הגג קודש שהרי הוא כעזרה אך אם גבוה מהעזרה גם הגג חול.

לשכות הבנויות בחול כלומר בהר הבית ופתוחות לקודש כלומר לעזרה תוכן קודש לאכילת[10] קדשי קדשים[11] אבל אין שוחטין שם קדשים קלים[12] והנכנס לשם בטומאה פטור, וגגותיהן חול לכל דבר.

לשכות הבנויות בחול כעין מחילה שפתוחה לעזרה אע"ג שיצא שהגג שוה לעזרה הרי הוא חול אך תוכם קודש כיון שפתוחים לעזרה[13] ומותר לאכול בה קדשי קדשים אך הנכנס שם בטומאה פטור.

---

[9] רש"י פסחים פו. דתניא

[10] ולענין אם מותר לישב בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש עי' תוס' יומא ח' ב' ד"ה דאי ר"ח וכו' וביומא כ"ה א' ד"ה אין וכו' דכתבו לאיסור ועי' ברש"א שם שכתב דמהתם אין ראיה כ"כ יעו"ש דדילמא לפי שחציה היתה בנויה בקדש. והשער המלך השיג עליו דא"כ מאי הוכיח דהיתה בנויה חציה בקדש דילמא היתה בנויה בחול ופתוחה לקדש יעו"ש היטיב ועי' מש"כ עליו בס' יד דוד ביומא שם. ולא רציתי להאריך בזה כי אין נפק"מ לדינא.

[11] רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה ח

[12] הנה כיון דאין שוחטים שם קדשים קלים והוי כחוץ, אם יצא הדם שם אם נפסל לזריקה צ"ב.או"ש שם

[13] דאמר בפ"ב דזבחים (כד, א) דכי קדיש דוד רצפה עד ארעית תהומא קדיש, וקאי על העזרה עצמה כדמוכח התם. באר שבע מסכת תמיד דף כז:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLll7K9ciPjB873YPB8kBu

לשכות הבנויות בחול כעין מחילה שפתוחה להר הבית אפילו אם כל המחילה היא תחת ההיכל והעזרה, לא נתקדשה ודינה כהר הבית[14] .

וכל זה[15] כשפתוחות לעזרה לבד הן קודש, אבל אם הם פתוחים לחול ולעזרה, תוכן חול גמור.

ולפיכך מותר להיכנס בזמן הזה במחילות עפר שתחת העזרה, שאפילו אם היו פתוחים לקדש תוכן חול. ומעשים בכל יום שנכנסים ליסודות המקדש, אנשים ונשים אולם, דוקא שידוע שאינו אלא תחת הר הבית, או על גביו שהוא חול גמור, אבל לפנים במקום שיש לחשוש שהוא תחת עזרת ישראל נזהרין ואין נכנסים. שמא היתה פתוחה גם לקדש, וכנגד הקדש קדש[16].

ד. מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה שנאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל

כל הקרבנות[17] אין מקריבין אותן אלא ביום שנאמר (ויקרא ז פסוק לח) בְּיוֹם צַוּוֹתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם ביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם ביום ולא בלילה, לפיכך אין שוחטין זבחים אלא ביום ואין זורקין דמים אלא ביום השחיטה שנאמר (שם פסוק טז) בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת זִבְחוֹ וגו' ביום הזביחה תהיה ההקרבה, וכיון ששקעה החמה נפסל הדם.

---

[14] עיין באר שבע מסכת תמיד דף כז: שהקשה שמשמעות הגמ' שאם הם פתוחין להר הבית לא נתקדשו כלום אפילו בקדושת הר הבית, ומותר לזב ולבעל קרי ליכנס שם. ורש"י גופיה פירש כן בהדיא בפרק כיצד צולין (ד"ה כי אמרה רי"ו) דהא דא"ר יוחנן בפרק אלו דברים מחילות לא נתקדשו היינו מחילות דהר הבית דבעל קרי מותר ליכנס שם. ועוד יש להקשות שבמשנה מסכת תמיד פ"א מ"א ובגמ' כה: אמרינן שנמצא קרי בכהן יוצא למסיבה ההולכת תחת הבירה דהיינו למחילה ומשם הוכיחו כר' יוחנן שמחילות לא נתקדשו משמע שאפילו קדושת הר הבית לת ביה דהא בעל קרי אסור בהר הבית ועיין משמרות כהונה תמיד שם שמחלק בין פתוחות להר הבית או פתוחות לחוץ דהכל הולך אחר הפתח וצ"ע

[15] חסדי דוד (כלים ב"ק פ"א יא ד"ה ומ"ש דף טו) שהביא מהרב הגדול מהרח"א בדרך הקודש דין י"ז

[16] וכתב שם מ"מ קושטא קאי שיש מקום להקל, דכיון דחזינן דפתוחות לחול, לית לן למיחש שמא היו גם כן פתוחות לקדש. דרעותא דלא חזינן לא מחזקינן, בפרט דעכ"פ יש כאן ספק ספיקא, שמא הלכה כהראב"ד דאפילו מלמעלה ליכא חיובא בזמן הזה, ואת"ל הלכה כהרמב"ם שמא בכה"ג אפילו להרמב"ם שרי דאין לחוש מספק. ואף שיש לגמגם על ספק ספיקא כהאי גוונא, מכל מקום הואיל ונראה... דכל הני לשכות אינם אלא מדרבנן יש להקל בספיקא, עכ"ל. ועיין חשוקי חמד פסחים סז: ולכן נראה דבמקום פקוח נפש עדיף להיכנס דרכם.

[17] רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה א

הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

ולפיכך דם[18] ששקעה עליו חמה[19] ולא נזרק נפסל הזבח, ואם זרקו לא הורצה.

דף נו:

ה. האוכל לאור שלישי ... חייב דהא אידחי לי' מאכילה ... קדשים הנאכלין ליום אחד מחשבין בדמן משתשקע החמה ובבשרן ובאימוריהן משיעלה עמוד השחר קדשים הנאכלין לשני ימים ולילה אחת מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאימוריהן משיעלה עמוד השחר ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים

האוכל כזית[20] נותר, והוא מה שנשאר מבשר הקדשים מקרבן שקרב כמצותו[21] אחר זמן הראוי לאכלו, במזיד חייב מלקות[22] וחייב כרת, בשוגג מביא חטאת קבועה שנאמר (ויקרא יט פסוק ח) וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ ה' חִלֵּל וְנִכְרְתָה.

מאימתי יתחייב כרת על אכילת הנותר[23], אם קדשי קדשים הם שנאכלים ליום ולילה חייב עליהן מאחר שיעלה עמוד השחר, ואם קדשים קלים הם

---

18 רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה לז

19 עיין אבהא"ז שם לענין בין השמשות ואכמ"ל

20 רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יח הלכה י

21 לשון החינוך והכא כ"ע מודו דבעינן שקרב כמצותו וכדלקמן הערה יד

22 רמב"ם סנהדרין פי"ט ה"א אות ג

23 כ"ה בתוספתא פ"ו דזבחים וז"ל חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור וחטאת העוף וכו' ונאכלין לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות ואין חייבין עליהן משום נותר ואין מחשבה פסול בהן משום פגול עד שיעלה עמוד השחר וכו' השלמים והמעשר וכו' וכיון שחשיכה חייבין עליו משום נותר ומחשבה פוסלת בהן משום פגול ואין שרפתן אלא ביום עכ"ל ומכאן יצא לו לרבינו אמנם מרן הראה מקום לזבחים נ"ו ב' פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן ופסק כר' יוחנן יעו"ש ולענ"ד תמוה דהא מחלוקתם שם הוא דווקא במחשב לאחר זמן אכילתו אם נקרא פיגול וזה כתב רבינו לעיל פי"ג ה"א וכאן מיירי מאוכל נותר אחר זמן איסורו אלא העיקר כמש"כ ומהתוספתא זו ראיה לר' יוחנן ודלא כחזקיה. הר המוריה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLll7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

הנאכלים לשני ימים ולילה אחד חייב עליהן משקיעת החמה של יום שני שהוא תחלת הלילה של יום שלישי[24].

פיגול[25] שהיא מחשבת הזמן כיצד, כגון ששחט את הזבח לשמו על מנת לזרוק דמו מאחר שתשקע החמה שאינו זמן זריקתו.

או להקטיר ממנו דבר הראוי להקטיר למחר מאחר שיעלה עמוד השחר שאינו זמן הקטרתו, או לאכול ממנו דבר הראוי לאכילה לאחר זמן הראוי לאכילתו זו היא מחשבת הזמן.

וזבחים שחשב בהן מחשבה זו הם הנקראים זבחים שנשחטו חוץ לזמנן והם הנקראים פגול בכל מקום, וזהו פגול האמור בתורה.

ו. והנותר עד יום בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלישי ... ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה

כבר התבאר לעיל דף נה: שהשלמים נאכלים ביום הזביחה וכל הלילה וכל יום המחרת עד שתשקע החמה[26] שנאמר (ויקרא ז פסוק טז יז) בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת זִבְחוֹ יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל. וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף, נמצאת למד שהן נאכלין לשני ימים ולילה אחד בין חלק הכהנים בין חלק הבעלים. וי"א[27] שעיקר מצותו לאוכלו ביום זביחתו ורק אם נותר יאכלנו למחרת.

---

[24] אף שאין נשרף אלא ביום השלישי מכל מקום חייבים משום נותר תיכף בלילה (מנ"ח מצוה רטו אות ג)

[25] רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יג הלכה א

[26] בנאכלין לשני ימים ולילה אחד לא עשו הרחקה עד חצות דניכר הוא שקיעת החמה אבל בלילה אינו ניכר כ"כ התוספות בס"פ איזהו מקומן (דף נ"ז ב) מל"מ שם הלכה ח

[27] הרמב"ן בפירושו עה"ת (ויקרא ז' ט"ז) כתב מפשט הכתוב דעיקר מצותו שיהא נאכל ביום זביחתו, רק אם נותר למחרתו יאכל יעו"ש, וראייתו מהתו"כ (צו י"ב, י"א) אינו מוכרח, דפירוש שיכול שיהא המצוה להותירו ולאוכלו בשני הימים, ת"ל והנותר, אם הותיר הותיר, אבל מצותו שוה כל הזמן. אמנם נ"ל דבזה פליגי הרז"ה עם הראב"ד בפרק תמיד נשחט (פסחים י"ח ע"ב בדפי הרי"ף) לריו"ח בן ברוקא, דמחוסר כפורים בשאר ימות השנה טובל ואוכל בקדשים לערב, דפירש הרז"ה בקדשים של ערב, היינו שהשלמים הן של אתמול, אבל בשלמים דהיום דיכול לאוכלן למחר לא שרינן ליה להביא אחר התמיד, משום דמצותו שיהא נאכל כל זמנו שוה. והראב"ד בהשגותיו מפרש דאוכל לערב, אבל השלמים הן של היום, שיכול לאוכלן למחר, ובכ"ז שרינן ליה להביא קרבנו אחר התמיד כדי שיאכל לערב, וטעמו משום דעיקר מצותו שיהא נאכל ביום זביחתו, ורק

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הנותר מצות עשה לשרפו שנאמר וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזָּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף ונאמר (שם יט פסוק ו) וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף, ובכלל הנותר הפגול וכל פסולי המוקדשין הכל נשרפין. אין שורפין[28] את הנותר אלא ביום שנאמר בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף.

ז. הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת ובלבד שיתן כנגד היסוד

כבר התבאר במסכת פסחים סד: ולעיל דף לז. שהבכור[29], והמעשר כלומר מעשר בהמה, והפסח, דם כל אחד מהן טעון מתנה אחת, הבכור לכתחילה בזריקה מרחוק[30] המעשר והפסח בשפיכה בנחת מקרוב[31] וי"א אף המעשר בזריקה[32] לכתחילה, אך אם זרק את הטעון שפיכה אף בדיעבד לא יצא[33].

ונותן כנגד היסוד באי זו רוח שירצה משלש זויות המזבח, מלבד קרן מזרחית דרומית שהרי לא היה לה יסוד, ומניין שאינן טעונין אלא מתנה אחת שהרי נאמר בבכור (במדבר יח פסוק יז) אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ מפי השמועה למדו שהוא הדין במעשר ובפסח שנותן דמן מתנה אחת כבכור.

ח. שינה באכילתן הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם

כיצד מעשה[34] הבכור והמעשר והפסח, אחר שזורק דמן כמו שביארנו מפשיט ומוציא האימורים ומולחן ומקטירן, ושאר בשר הבכור נאכל לכהנים

אם נותר למחר אוכלו למחר, לכן שרינן ליה לעבור על עשה דהשלמה, ושיטת רבינו מורה כהרז"ה, והראב"ד דעתו כהרמב"ן. והנה להרמב"ן א"ש מה דלא עשו חכמים סייג בקדשים הנאכלים לשני ימים להיאכל עד חצות (ברכות ב' ע"א), כיון דעיקר מצותו ביום ראשון, ודוק. או"ש שם

[28] רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יט הלכה א ד

[29] רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ה הלכה יז

[30] הר המוריה שם

[31] לקוטי הלכות זבחים לה. בזבח תודה ד"ה דעת יחידאי ועיין רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק א הלכה ו ובנו"כ שם

[32] לח"מ שם

[33] לקוטי הלכות שם.

[34] רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ט הלכה כה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

ולנשיהם ולבנותיהם כשלמים שהרי נאמר בו (במדבר יח פסוק יח) וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה[35], וכל אלו הנאכלים[36] לכהנות נאכלים לעבדי הכהנים ולנשיהם כתרומה[37], ושאר בשר המעשר נאכל לבעלים, ושאר הפסח נאכל למנוייו כהלכותיו כמו שהתבאר במסכת פסחים דף פה פו.

ט. ונאכלין בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד

הבכור והמעשר[38] והפסח נאכלים בכל העיר שנאמר (ויקרא י פסוק יד) וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר לא נאמר בהן במקום קדוש שהיא העזרה אלא טהור שהוא כל מחנה ישראל שכנגדו לדורות ירושלים

י. הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי

כבר התבאר במסכת פסחים דף עד. שאכילת[39] בשר הפסח בליל חמשה עשר מצות עשה שנאמר (שמות יב פסוק ח) וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ אין נאכל אלא צלי אש.

וכבר התבאר לעיל דף נה: שדין תורה בכל הקדשים שסוף זמן אכילתם בלילה שיהיה עד שיעלה עמוד השחר, וכדי להרחיק מן העבירה אמרו

---

[35] רמב"ם שם פרק י הלכה ה

[36] רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י הלכה ה

[37] דע שיש חילוק בין תרומה לחזה ושוק דהיינו ישראלית שנשאת לכהן ונתגרשה וזרע אין לה דכתיב בה ושבה אל בית אביה חוזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק וכמו שנתבאר לעיל פ"ו מהל' תרומות דין ט'. ודע שהחוזרת בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק וכדאיתא ביבמות (דף פ"ז) והיא הלכה פסוקה ורבינו לא הביא דין זה בפירוש. והכלל דכל אשה האוכלת תרומה בין מצד עצמה בין מצד בעלה בין מצד בנה אוכלת בחזה ושוק חו"ץ מחוזרת לבית אביה וזהו שכתב רבינו בפ"ז מהל' תרומות הלכה י"ז וכל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק ולא הוציא מהכלל אלא חוזרת לבית אביה ודוק. מל"מ שם

[38] רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י הלכה ה

[39] רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ח הלכה א – י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכתא למשיחא בדף היומי
מסכת זבחים

חכמים שאין נאכלין אלא עד חצות הלילה, י"א[40] שה"ה בקרבן פסח, וי"א[41] שקרבן פסח מן התורה זמן אכילתו אינו אלא עד חצות כמו שיבואר להלן דף נז: בעזהי"ת.

וכבר התבאר במסכת פסחים דף סא: שאין שוחטין את הפסח אלא למנוייו, שנאמר (שם פסוק ד) תָּכֹסוּ עַל הַשֶּׂה מלמד שמתמנים עליו כשהוא חי, ואלו המתמנים על הפסח הם הנקראים בני חבורה. אין הפסח נאכל אלא לאלה שנמנו עליו בשעת שחיטתו[42]. והר"ש משאנץ[43] חולק לגמרי על האיסור של שלא למנויו, וסובר שהאוכל שלא למנויו אינו יוצא בו ידי חובתו, אבל אינו עובר על איסור[44].

הקטן[45], אוכל קרבן פסח, אף שהוא אכילה שלא למנויו, משום מצות חינוך[46].

שחט[47] את קרבן הפסח עבור מי שלא נמנו על קרבן זה, ואפילו אם נמנו על קרבן אחר, או שחט למנוייו ואין אחד מהן[48] שיכול לאכול כזית, או ששחטו

---

40 רמב"ם שם פרק ח הלכה טו או"ש בשם הר"י מקורביל ובעל העיטור והמ"מ והרא"ש והרשב"א והר"ן מסתפקין בזה כמבואר הכל בזבח תודה דף לה:

41 הסמ"ג בשם ר"י ותוס' והמרדכי והאו"ז ור' ירוחם

42 זבחים נו ע"ב, רמב"ם קרבן פסח פ"ב ה"א, ובירושלמי (פסחים פ"ח ה"ג) למדו דין זה מהפסוק: "לפי אכלו תכסו על השה" (שמות יב ד), ונאמר: "איש שה לבית אבת" (שם ג), מה זה חי אף זה חי, "מלמד שמתמנים עליו כשהוא חי" רמב"ם שם. ובאונקלוס תרגם "במכסת" -"במנין"- "תכסו", -"תתמנון" -הביאו רש"י עה"ת שם, ועי' רש"י זבחים שם ד"ה למנויו. ובראב"ד בהשגות (שם פ"ט ה"ז) למד דין זה ממה שנאמר: "תושב ושכיר לא יאכל בו" (שמות שם מה), ולכאורה הלא אין צריך לומר לגר תושב שהוא ערל שלא יאכל בו, ובהכרח הכוונה שישראל, שהוא תושבו או שכירו של בעל הקרבן לא יאכל ממנו אם לא נמנה עליו, ועי' תמים דעים סוף פסחים, וכתב הלחם משנה שלפי זה האוכל כשלא נמנה עליו עובר בלא תעשה ותמה הלח"מ מנין לו לראב"ד לומר כך. ועיין בחידושי מרן הגרי"ז הלוי על הרמב"ם שכתב בגדר אכילת פסחים ששונה מגדר אכילת קדשים שצריך להיות בעלים לגבי כפרה, אלא גם בעלים לגבי אכילה, ולכן צריך שיהיה ממש ממונו. עי"ש

43 לתו"כ פרשת צו פי"ג

44 עי' פי' הר"י פרלא לסה"מ לרס"ג מ"ע קעה, ושו"ת בית זבול סי' כג, ובמשנת יעב"ץ סוף סי' כד בשם הגר"מ זמבא יישב את דעת הר"ש משאנץ ,עיין שם

45 אפילו לסוברים שאם אין מינויו מינוי

46 תוס' פסחים פח ע"א. והר"ן והרא"ש (נדרים לו ע"א) ביארו שכל שאינו ראוי להימנות אין עליו איסור אכילת הפסח שלא למנויו

47 רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ב הלכה ה

48 עיין שו"ת בנין עולם או"ח יט, ח-ט ועיין ערה"ש העתיד המובא להלן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

לערלים או לטמאים פסול. וי"א[49] שאם יש בין המנויים כמה שביניהם יכול להאכל כזית אע"פ שאין אף אחד מהם יכול לאכול כזית בפני עצמו, כשר.

ועוד התבאר שם דף פה. פו. שהוזהרנו לאכול את קרבן הפסח במקום אחד ובחבורה אחת ולא הוציא כלום מבשר הפסח ממקום החבורה, ומחבורה לחבורה והוא אמרו יתעלה (שם פסוק מו) בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה. ולשון מכילתא (דרשב"י) חוצה חוץ למקום אכילתו. ומלבד איסור ההוצאה מה שהוציא ממנו נאסר באכילה כדין בשר היוצא חוץ למחצתו.

איסור ההוצאה[50] אינו תלוי בכניסה לבית אחר או לחבורה אחרת, אלא כל שיוציאו חוץ לאכילתו נפסל, וכל קביעות מקום אכילת פסח נקרא חבורה.

---

[49] רש"י להלן צא. ד"ה ואפילו כתב "מאה ואין יכולין לאכול כזית בין כולם אין שוחטין עליהן" משמע שאם יכולים שוחטים אפילו לכתחילה, וא"כ אינו פסול אלא אם אין כולם ביחד יכולים לאכול או ששחט עבור אלו מתוך החבורה שאינם יכולים לאכול ביניהם כזית. וכ"כ ההכא בכס"מ שרש"י דלא כהרמב"ם אולם עיין בשפ"א שם בסוגיא שתיקן הגירסה ברש"י כשיטת הרמב"ם

[50] חזון איש אורח חיים, מועד מסכת פסחים – סימן קכד דף פ"ה ב' ד"ה פ"ה ב' אין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu